

Kúria végzése

Az ügy száma: Bfv.III.1.004/2022/17.

A határozat szintje: felülvizsgálat

A tanács tagjai: Dr. Bartkó Levente, a tanács elnöke
Dr. Varga Eszter, előadó bíró
Molnár Ferencné dr., bíró
Dr. Idzigné dr. Novák Marianna Csilla, bíró
Dr. Hornyák Szabolcs János, bíró

Az eljárás helye: Budapest

Az eljárás formája: tanácsülés

Az ülés napja: 2023. május 16.

Az ügy tárgya: emberölés büntette

Terhelt(ek): terhelt

Első fok: Balassagyarmati Törvényszék, 34.B.151/2019/97., ítélet,
tárgyalás, 2021. április 20.

Másodfok: Fővárosi Ítéltábla, 2.Bf.291/2021/39., ítélet,
nyilvános ülés, 2022. április 19.

Az indítvány előterjesztője: a terhelt

Az indítvány iránya: a terhelt javára

Rendelkező rész

A Kúria az emberölés büntette miatt a terhelt ellen folyamatban volt büntetőügyben terhelt által benyújtott felülvizsgálati indítványt elbírálva a Balassagyarmati Törvényszék 34.B.151/2019/97. számú és a Fővárosi Ítéltábla 2.Bf.291/2021/39. számú ítéletét hatályában fenntartja.

A felülvizsgálati eljárásban felmerült 22.860 (huszonkettőezer-nyolcszázhatvan) forint bűnügyi költséget az állam viseli.

A Kúria végzése ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye, s ebben az ügyben az indítvány előterjesztője, valamint azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

Indokolás

I.

[1] A Balassagyarmati Törvényszék a 2021. április 20. napján meghozott 34.B.151/2019/97. számú ítéletével a terheltet bűnösnek mondta ki emberölés büntetében [Btk. 160. § (1) bekezdés]. Ezért öt 10 év börtönben végrehajtandó szabadságvesztésre és 10 év közügyektől eltiltásra ítélte azzal, hogy a szabadságvesztésből legkorábban annak kétharmad részének kitöltését követő napon bocsátható feltételes szabadságra. Rendelkezett az előzetes fogvatartásban töltött idő beszámításáról, a bűnjelekről és a bűnügyi költség viseléséről.

[2] Védelmi fellebbezés alapján eljárva a Fővárosi Ítéltábla mint másodfokú bíróság a 2022. április 19. napján meghozott 2.Bf.291/2021/39. számú ítéletével az elsőfokú ítéletet megváltoztatta, a terhelttel szemben kiszabott szabadságvesztés tartamát 9 évre, a közügyektől eltiltás mellékbüntetés tartamát 6 évre enyhítette. Egyebekben az elsőfokú ítéletet helybenhagyta.

[3] A megállapított tényállás lényege a következő:

– A terhelt 2018. augusztus 3. napján testvérével együtt dolgozott. A munka végeztével hazatértek. A terhelt kitette az általa vezetett gépkocsiból a testvérét, majd a nagymamájához ment, onnan pedig az édesapja tulajdonát képező személygépkocsival az édesapjához indult. Útközben a kereszteződésben találkozott a lakása felé gyalogló testvérével, és észlelte, hogy annak feje és felsőteste véres.

- A terhelt kiszállt az általa vezetett autóból és megkérdezte a testvérét, hogy mi történt vele, mire a testvére elmondta neki, hogy a sértett megütötte őt egy vascsővel, és elvette tőle azt a 30.000 forintot, melyet a nap folyamán korábban a terheltől kapott munkabéréből magánál tartott. A terhelt megkérdezte a testvérét, hogy szüksége van-e segítségre, mire ő nemmel felelt, majd folytatta útját hazafelé.
 - Közvetlenül a testvérével történt találkozás után, legfeljebb negyed órán belül, 20 óra 45 perc körüli időben a terhelt bement az italboltba, szólt az ott biliárdozó ismerősének, hogy „Gyere! Van egy kis gond!”, majd az ismerősével az oldalán visszaült az általa vezetett gépkocsiba. Röviddel ezt követően, mielőtt az ismerőse megkérdezhetné volna tőle, hogy mi okból és hová tartanak, a terhelt a gépkocsival hirtelen megállt az úttest közepén, mivel meglátta ott a sértettet.
 - A terhelt ezután indulatosan kiugrott a gépkocsiból, és nekifutásból mellkason rúgta a sértettet, akit a rúgással szinte egyidejűleg, jobb kezével, az öklében tartott, hegygel és keskeny éllel bíró, egyélű, legalább 7 cm pengehosszúságú szűrőeszközzel, közepes vagy nagyobb erővel, egy alkalommal a fején, a bal halántékán megszúrta.
 - Eközben a terhelt ismerőse és egy másik személy igyekezett megakadályozni a sértett további bántalmazását.
 - A terhelt bántalmazása következtében a sértett magatehetetlenül a földre zuhant, melyet követően a terhelt, bár észlelte, hogy a sértett súlyos sérülést szenvedett, az általa vezetett személyautóba visszaszállva ismeretlen helyre távozott a dulakodás helyszínéről, magukra hagyva az erősen vérző, időközben eszméletét veszített sértettel az ismerősét és a másik személyt.
 - A sértettet ezt követően kórházba szállították, ahol 2018. augusztus 4-én elhalálozott.
 - A sértett a bántalmazás következtében a bal halántéktájon a koponya szúrt sérülését, többszörös hámphorzsolós sérüléseket, a fejbőr és a halántékizom bevérvését, a bal halántéklebeny szúrt sérülését, a sziklacsont elülső felszínén a szúrás során létrejött csontbarázdát, agyburkok közötti és agykamrai vérzést, agyduzzanatot beékelődéssel, a híd állományában vongalódásos vérzést, a tüdők puffadt állapotát, a zsigeri mellhártyalemez alatt pontszerű bevérvéseket, tüdővizennyőt és a jobb tüdő kisebb bevérvését szenvedte el.
 - A sértett halála a koponya bal oldalának szúrt sérülése, az agyállomány sérülése, az agyburkok közötti és agykamrai vérzés miatt következett be az életfontosságú agyközpontok bénulásával.
 - A terhelt általi bántalmazás és a sértett halála között közvetlen okozati összefüggés áll fenn.
 - Az elkövetéshez használt szűrőeszköz a büntetőeljárás során nem került elő, a terhelt azt a bűncselekmény helyszínéről történt távozását követően, a másnap reggelig tartó rejtőzködése alatt eltüntette.
- [4] Következetes ítélkezési gyakorlat, hogy a felülvizsgálatban irányadó tényálláshoz tartozóként kell tekintetbe venni minden, a határozat indokolásának bármely részében rögzített ténymegállapítást, amely az elbírált bűncselekmény büntetőjogi megítélésébe esik (BH 2006.392.).
- [5] Az ítéletszerkesztés folytán az elsőfokú ítélet indokolásának más részében lévő, következő ténymegállapítás a tényálláshoz tartozik:
- A sértett koponya- és agysérülése az élettel nem volt összeegyeztethető {Balassagyarmati Törvényszék 34.B.151/2019/97. számú ítélet [214], [250] bekezdés}.

II.

[6] A bíróság jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozata ellen a terhelt terjesztett elő felülvizsgálati indítványt a Be. 649. § (1) bekezdés ab) pont aa) alpontját megjelölve, azonban a tartalma szerint a Be. 649. § (1) bekezdés b) pont ba) alpontjára alapítottnan a terhére megállapított bűncselekmény minősítésének gondatlanságból elkövetett emberölés vétségére történő megváltoztatása, és a büntetés enyhítése érdekében.

[7] Indokai szerint a szúrás megelőzte egy konfliktus, és egy viszonylag hosszabb ideig tartó verekedés, az elkövetés hirtelen felindulásból történt, nem volt ölési szándéka.

[8] Mindezek alapján a jogerős határozat megváltoztatását, és a büntetés mérséklését indítványozta.

[9] A Legfőbb Ügyészség BF.1122/2022/2. számú átiratában a felülvizsgálati indítványt alaptalannak tartotta.

[10] Kifejtette, hogy a terhelt által vitatott ölési szándék meglétére az eljáró bíróságok a 3/2013. Büntető jogegységi határozatban adott iránymutatás szem előtt tartásával helytállóan következtettek.

[11] A terhelt az élet kioltására alkalmas szűrőeszközzel a lendületből történt rúgással csaknem egyidőben, közepes vagy nagyobb erővel létfontosságú szervet támadva, célzottan szúrta meg a sértettet, amelyet követően segítségnyújtás nélkül, azonnal ismeretlen helyre távozott.

[12] A cselekmény elkövetésének körülményei és módja, a sérülés helye és jellege, a szúrás irányítottsága, az erőbehatás mértéke, a terheltnek az elkövetés után tanúsított magatartása alapján nem kétséges, hogy a terhelt tudata a sértett halála bekövetkezésének lehetőségét átfogta, abba belenyugodott, így az eshetőleges szándékára vont következtetés is helyes.

[13] Mindezek alapján a megtámadott határozat hatályában fenntartását indítványozta.

[14] A terhelt védője észrevételében kifejtette, hogy az ölési cselekményt megelőző objektív és szubjektív körülményekből nem lehetett arra megalapozott következtetést levonni, hogy a terhelt a sértettet azért kereste fel, hogy elégtétel céljából oltsa ki az életét. Nem volt olyan körülmény sem, amelyből arra lehetett következtetni, hogy a terheltben a cselekményt megelőzően kialakult volna ölési szándék, és kívánta volna a sértett halálát. A terhelt szándéka kizárólag a testi sértés okozására irányulhatott, a halálos eredmény tekintetében gondatlanság terheli.

[15] Kifogásolta, hogy a tényállás ellentmondásos, ezért abból nem lehet megnyugtatóan állást foglalni a terhelt büntetőjogi felelősségének kérdésében. Álláspontja szerint a tanúvallomások alapján a terhelt nem az első rúgással egyidejűleg szúrt célzottan a sértett fejébe, hanem a rúgást követő dulakodás közben, vagy ezt követően lendítette meg a szűrőeszközt tartó kezét, és találta el vele a sértett fejét.

[16] Ezen többmozzanatú cselekmény pedig a halálos eredmény tekintetében nem a szándékosságot, hanem a gondatlanságot erősíti.

[17] Mindezek alapján kérte, hogy a Kúria adjon helyt a terhelt felülvizsgálati indítványának. Másodlagosan a jogerős határozat hatályon kívül helyezését és az elsőfokú

bíróság új eljárásra utasítását indítványozta a megállapított tényállás ellentmondásossága miatt.

III.

[18] A terhelt felülvizsgálati indítványa nem alapos.

[19] A felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslat, a jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozattal szembeni jogi – nem ténybeli – kifogás lehetőségét biztosítja. Kizárólag a Be. 649. §-ában megjelölt anyagi és eljárásjogi okokból vehető igénybe, a felülvizsgálati okok törvényi köre nem bővíthető.

[20] Kétségtelen, hogy a Be. 649. § (1) bekezdés b) pont ba) alpontja lehetővé teszi a felülvizsgálatot, ha a bűncselekmény törvénysértő minősítése miatt, illetve a Btk. más szabályainak megsértésével törvénysértő büntetést szabtak ki.

[21] A Be. 659. § (1) bekezdéséből következően a jogkövetkeztetések – így a bűnösség vagy a jogi minősítés megállapításának – helyessége kizárólag az irányadó tényállás alapulvételével vizsgálható.

[22] Nem sértett törvényt az eljárt bíróság, amikor a terhelt bűnösségét emberölés büntetében [Btk. 160. § (1) bekezdés] megállapította.

[23] A Btk. 160. § (1) bekezdése szerint, aki mást megöl, büntetett követ el.

[24] Az emberölés nyitott törvényi tényállás, megállapításához az alanyi oldal hiánytalan megvalósulása, az elkövetői magatartás és az eredmény között okozati összefüggés fennállása szükséges.

[25] Felülvizsgálatban a felülbírálatnak egyaránt tárgya a tényállásszerűség és a bűnösség kérdése.

[26] A tényállásszerűség az ügynevezett tárgyi okozatosság, a bűnösség pedig az ügynevezett alanyi okozatosság. A kettő együtt adja ki, hogy az elkövető tehet arról, amit a terhére róttak, amivel vádolják, mert van olyan külvilágbeli magatartása (viselkedése), ami a büntetőtörvényi tényállás szerint elkövetői magatartás (mint szükséges ismerv a tárgyi oldalon); és mert tehet az ilyen magatartás tanúsításáról. Ez utóbbi az anyagi jogi bűnösség elengedhetetlen alapja, ami az alany tudati/gondolati világával függ össze (és mint ilyen, szükséges ismerv az alanyi oldalon). A bűncselekmény hiánya pedig ezek hiányát jelenti.

[27] A terhelt indítványában az ölési szándékra vont következtetést, azaz a megállapított tényekből való jogkövetkeztetés helyességét vitatta. A Kúria ennek kapcsán rámutat a következőkre.

[28] Az elkövető tudatának tartalma törvényi tényállási elem, az ügynevezett alanyi okozatosság: a tárgyi oldal elemeinek (elkövetési magatartás, eredmény stb.) külvilágban való megnyilvánulása, ténybelisége, és az elkövető ahhoz való akarati viszonyulása.

[29] Ez a viszonyulás az elkövetőn belüli, külvilágtól elzárt. Ezért az elkövetési magatartásról (eredményről) való, a tudatban előzetesen, illetve egyidejűleg meglévő képzet mindig csak valamely, külvilágban megjelenő, illetve fizikai mérhető tényből következtetéssel ragadható meg, s mint ilyen, ténykérdés. Ebből a szándékosságra, gondatlanságra, illetve annak mikéntjére, s a bűnösségre vont következtetés jogi értékelés, ami jogkérdés.

[30] A tudati – és más tények – megállapításától el kell különíteni a megállapított tények jogi értékelését, ami a valónak már elfogadott fizikai és tudati tényeknek a jogi normával történő egybevetése, a törvény szövegének való megfeleltetése. Ennek eredménye pedig már jogi fogalmak formájában jelenik meg. A kettő közti kapcsolatot az teremti meg, hogy ha az irányadó tényállás valamelyik külvilágból megjelenő tényt és abból vont ténybeli következtetést egyaránt rögzíti, és utóbbi helyes, akkor a jogi értékelésnek, s ekként a törvényi tényállás adott eleme megállapításának alapja van.

[31] A Kúria mindenekelőtt rámutat arra, hogy az emberölés büntettének megállapításához nem szükséges a bántalmazást megelőző ölési szándék megléte, azaz a sértett megölésének előzetes elhatározása. A cselekmény végrehajtása során kialakuló rögtönös szándék ugyanúgy megalapozza az élet elleni bűncselekmény megállapítását, mint az előzetesen meglévő ölési szándék.

[32] A cselekmény végrehajtása során kialakult rögtönös ölési szándék megállapítására az irányadó tényállásban írt elkövetési körülmények, a tárgyi és alanyi tényezők kétséggkívül alapot adnak.

[33] A Kúria 3/2013. számú Büntető jogegységi határozata az élet és testi épség büntetőjogi védelméről rögzíti mindazon szempontokat, amelyeket a terhelti cselekmény minősítése kapcsán szükséges vizsgálni. Ekként az elkövetés időpontjában fennálló tudati állapot tisztázásánál, így annak megítélésénél, hogy az elkövető szándéka emberölésre, más élet, avagy testi épség elleni bűncselekményre irányult, jelentős mértékben a külvilágban megnyilvánuló, ekként megismerhető tények elemzésének van jelentősége.

[34] Jelen ügyben a jogerős tényállás alapján a következőket kell kiemelni:

- a terhelt indítéka az elégtétel volt a testvérét ért támadás miatt,
- ezért a terhelt, amint meglátta a sértettet, (gépkocsiból kiugorva, indulatosan) futtában támadta előzőleg magához véve egy élel, hegyyel bíró, legalább 7 cm pengehosszúságú szűrőeszközt, amely az élet kioltására alkalmas eszköz,
- egy rúgást követően pedig (szinte egyidejűleg) egy alkalommal, közepes vagy nagyobb erővel
- a fejre, életfontosságú szervre célzottan a sértettet a bal halánték táján megszurta,
- melynek következtében a koponya bal oldalának szúrt sérülését, az agyállomány sérülését, agyburkok közötti és agykamrai vérzést szenvedett el a sértett,
- amely koponya- és agysérülés az élettel össze nem egyeztethető volt, az életfontosságú agyközpontok bénulásával járt,
- és amellyel okozati összefüggésben a halála bekövetkezett,
- a terhelt a helyszínről azonnal eltávozott, másnapig rejtőzködött.

[35] Köztudomású tény, hogy az agy életfontosságú szerv, és amennyiben megsérül, az akár nagyon rövid időn belül bekövetkező halálos eredményhez vezethet.

[36] Jelen ügyben pedig ez történt.

[37] A terhelt tehát a magához vett szűrőeszközzel, egyetlen célzott szúrással olyan sérülést okozott a sértettnek, amely önmagában alkalmas volt arra, hogy halálos eredménnyel járjon.

[38] Az a ténymegállapítás pedig, hogy a sértett által elszenvedett sérülés az élettel össze nem egyeztethető koponya- és agysérülés volt, az igazságügyi orvosszakértői vélemény megállapításán alapult.

[39] Ennek alapját pedig a sértett vizsgálata során keletkezett idegsebészeti vélemény képezte, amely szerint ez okból műtéti beavatkozás sem jött szóba, időlegesen az alapvető életfunkciók fenntartó kezelését végezték az agyhalál beálltaig (megállapításáig).

[40] Ekként az elkövetés valamennyi körülményéből – amint azt az elsőfokú bíróság számba vette, kifejtette – valójában az egyenes szándék meglétére lehet következtetni (Btk. 7. § első fordulat).

[41] Mindez azonban a felülvizsgálat érdemét tekintve – figyelemmel arra is, hogy az a terhelt javára előterjesztett – közömbös.

[42] Az irányadó tényállás mellett a halálos eredmény vonatkozásában az indítványban hivatkozott – akár tudatos, akár hanyag – gondatlanság fel sem merülhetett.

[43] Következésképpen a terhelt cselekményének emberölés büntetteként minősítése törvényes [Btk. 160. § (1) bekezdés].

[44] A Kúria csupán megjegyzi a hivatkozott ítéletszerkesztési hiba folytán nem a történeti tényállásban, hanem az elsőfokú ítélet indokolásában rögzített ténymegállapítás kapcsán, hogy amennyiben a bizonyítás anyaga a bűncselekmény büntetőjogi megítélésénél jelentőséggel bíró további adatokat is tartalmaz, úgy azok vizsgálata, a tényállásban rögzítése szükséges.

[45] Adott esetben ilyen a szűrcsatorna hosszának rögzítése, továbbá az, hogy a szűrés milyen irányú volt, merről-merre tarthatott (vö. igazságügyi orvosszakértői vélemény).

[46] A szándékosság fajtájának (egyes, eshetőleges) eldöntése szempontjából mindez jelentőséggel bírhat.

[47] A büntetés (illetve intézkedés) törvényessége esetében a felülvizsgálat oka a Btk. – adott büntetés kiszabása (intézkedés alkalmazása) anyagi jogi alapjára, valamint a nemére, mértékére vonatkozó – mérlegelést nem tűrő rendelkezésének megszegése.

[48] Konkrét ügyben a büntetés anyagi jogi alapja

– részint a helyes minősítést meghatározó,

– részint az adott büntetés kiszabására (intézkedés alkalmazására), valamint nemére, mértékére vonatkozó anyagi jogi rendelkezés.

[49] A helyes minősítéshez kapcsolódó törvényi keretek között kiszabott büntetés nem törvénysértő, azaz, amennyiben a minősítés törvényes, és az annak alapján kiszabott büntetés is megfelel a büntető anyagi jog szabályainak, akkor a Be. 649. § (1) bekezdés b) pont ba) alpontja szerinti okból nincs lehetőség a jogerős határozat megváltoztatására.

[50] A Btk. 160. § (1) bekezdésébe ütköző és aszerint minősülő emberölés büntette miatt a törvény öt évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztés büntetés kiszabását teszi lehetővé.

[51] Következésképpen a terhelttel szemben kiszabott 9 év börtönben végrehajtandó szabadságvesztés – miként a 6 év közügyektől eltiltás mellékbüntetés – alkalmazása nyilvánvalóan nem törvénysértő.

[52] A Be. 659. § (1) bekezdése alapján felülvizsgálati eljárásban a bizonyítékok ismételt és eltérő értékelésének, valamint bizonyítás felvételének nincs helye, a felülvizsgálati indítvány elbírálásakor a jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényállás az irányadó.

[53] Ez azt jelenti, hogy felülvizsgálatban a tényállás megalapozottsága, a bizonyítékok mikénti mérlegelése nem vitatható. A jogkövetkeztetések – így a bűnösség vagy a jogi minősítés megállapításának – helyessége kizárólag az irányadó tényállás alapulvételével vizsgálható.

[54] Ezzel szemben a terhelt az indítványában, valamint a védő az észrevételében a tényállás megalapozottságát is vitatta, a bizonyítékok értékelését kifogásolta, amikor a tényállásban foglaltakkal ellentétesen a sértettel hosszabb ideig tartó dulakodásra, továbbá a védő a tanúvallomások ellentmondásosságára is hivatkozott.

[55] Erre azonban a felülvizsgálati eljárásban nincs törvényi lehetőség, az indítvány e részében törvényben kizárt.

[56] Ekként a Kúria – miután nem észlelt olyan eljárási szabálysértést, amelynek vizsgálatára a Be. 659. § (6) bekezdése alapján hivatalból köteles – a megtámadott határozatot a Be. 662. § (1) bekezdése alapján hatályában fenntartotta. A bünygyi költség viseléséről pedig a Be. 664. § (1) bekezdés záró fordulata szerint rendelkezett.

IV.

[57] A Kúria határozata elleni fellebbezést a Be. 6. § (4) bekezdése, a felülvizsgálatot pedig a Be. 650. § (1) bekezdés b) pontja zárja ki.

[58] A Be. 652. § (6) bekezdése szerint minden jogosult csak egy ízben nyújthat be felülvizsgálati indítványt, kivéve, ha az újabb felülvizsgálati indítvány benyújtása a Be. 649. § (3)-(5) bekezdésén alapul. A Be. 652. § (7) bekezdése pedig úgy rendelkezik, hogy felülvizsgálati indítvány ugyanazon tartalommal csak egyszer nyújtható be. Az ugyanazon jogosult által ismételt elöterjesztett, illetve az azonos tartalommal ismételt elöterjesztett indítványt a Kúria érdemi indokolás nélkül elutasíthatja [Be. 656. § (4) bekezdés].

Budapest, 2023. május 16.

Dr. Bartkó Levente s.k. a tanács elnöke, Dr. Varga Eszter s.k. előadó bíró, Molnár Ferencné dr. s.k. bíró, Dr. Idzigné dr. Novák Marianna Csilla s.k. bíró, Dr. Hornyák Szabolcs János s.k. bíró